

Sentències

Sentència

Sentència del Tribunal Constitucional del 7-9-2022 relativa al recurs d'empara 2022-38-RE.

Causa 2022-38-RE

(Goiriena Gandarias i Barranquero Arola c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 269-2022. Recurs d'empara

Sentència del 7 de setembre del 2022

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 30 de maig del 2022, per la representació processal dels Srs. Francisco Javier Goiriena Gandarias i Montserrat Barranquero Arola, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia en el marc de la causa Diligències Prèvies 9000154/2016, per una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que anul·li els autes del 3 de gener del 2022 i de l'11 de maig del mateix any, dictats per la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia, que decideixen el lliurament de la comissió rogatòria internacional a les autoritats espanyoles per ser improcedent i innecessària, i que declari que els recurrents tenen dret a ser indemnitzats. Així mateix, demana que cas que no s'estimi la seva petició de declaració de nul·litat dels autes esmentats, el Tribunal estableixi un termini màxim en què la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia pugui romandre a l'espera del retorn de la comissió rogatòria internacional i a partir del qual hagi de procedir a enllestir la instrucció d'aquesta causa;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'auta del Tribunal Constitucional del 13 de juny del 2022 que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, aquesta causa;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, l'1 de juliol del 2022, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Jean-Yves Caullet;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 21 d'abril del 2014, el Tribunal Suprem d'Espanya va condemnar els Srs. Francisco Javier Goiriena Gandarias i Montserrat Barranquero Arola a una pena, entre d'altres, de 3 anys de presó per uns delictes continuats de falsedat en document mercantil i malbaratament de cabdals públics.

1.2. Arran d'un informe de la Unitat d'Intel·ligència Financera d'Andorra, que va detectar l'existència de comptes corrents amb operatives sospitoses o no justificades, amb titularitat dels recurrents, es van incoar diligències prèvies seguides per un presumpte delictes major de blanqueig de diners o valors, i, el 9 de novembre del 2016, la Secció d'Instrucció de la Batllia va dictar un aute mitjançant el qual acordava l'embargament i el bloqueig dels comptes bancaris dels recurrents.

1.3. El 29 de juny del 2018 i el 5 d'octubre del mateix any, els recurrents van prestar declaració, respectivament.

1.4. Els recurrents han presentat diverses peticions d'arxivament de la causa i el desbloqueig dels seus comptes, en què argumenten que els diners dipositats en els comptes embargats no tenen relació amb els fets pels quals van ser condemnats a Espanya: escrits del 20 de juliol del 2018, del 29 d'abril del 2019, del 9 d'octubre del 2020, del 24 de març del 2021 i del 30 de setembre del mateix any.

1.5. El 3 de gener del 2022, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia va dictar un aute mitjançant el qual decidia ordenar el lliurament d'una comissió rogatòria internacional a Espanya, en què sol·licitava un estudi patrimonial dels recurrents durant el període comprès entre 1980 i 2000, no donar lloc a les peticions d'arxivament i de desbloqueig anteriorment esmentades.

1.6. Els recurrents van presentar un incident de nul·litat contra aquesta decisió i, l'11 de maig del 2022, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia va dictar un aute mitjançant el qual desestimava l'incident esmentat.

1.7. El 30 de maig del 2022, la representació processal dels Srs. Francisco Javier Goiriena Gandarias i Montserrat Barranquero Arola va interposar un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia en el marc de la causa Diligències Prèvies 9000154/2016, per una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació dels recurrents

- Els recurrents exposen que les seves peticions d'arxivament de la causa i de desbloqueig dels seus comptes bancaris no han rebut resposta fins al passat mes de gener, és a dir, 41 mesos després de la seva primera petició.

- A més de rebatre el fons de la decisió i, en particular, els indicis sobre els quals es fonamenta, s'oposen al lliurament d'una comissió rogatòria internacional a Espanya que consideren improcedent i innecessària -estudi del seu patrimoni entre el 1980 i el 2000-, amb el risc que l'espera del seu resultat endarrerixi encara més la resolució de la causa, afegint que la pràctica d'aquesta diligència no guarda cap mena de relació amb els fets i els motius pels quals es van incoar les diligències prèvies que els afecten.

- Citen la jurisprudència del Tribunal Constitucional en aquesta matèria, i al·leguen que el retard constatat no pot ser imputat ni a la complexitat de la causa, ni a la seva actitud personal.

- Informen que han presentat un incident de nul·litat contra el lliurament de la comissió rogatòria internacional esmentada, ja que consideren que aquest també vulnera, a més, els seus drets a un procés degut, a la presumpció d'innocència, a ser informats de l'acusació, així com el seu dret a la intimitat.

- Insisteixen en què després de 6 anys d'instrucció, la tramitació d'una comissió rogatòria internacional vulnera el seu dret a un judici de durada raonable.

- Si bé, l'11 de maig del 2022, la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 va desestimar l'incident de nul·litat fonamentant-se en l'article 18 *ter* de la Llei transitòria de procediments judicials, consideren que les vulneracions que s'hi denuncien han de coadjuvar perquè es declari la nul·litat de la resolució esmentada, en ares a evitar la vulneració del dret a un judici de durada raonable.

- Per acabar, demanen al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que anul·li els autes del 3 de gener del 2022 i de l'11 de maig del mateix any esmentats,

que decideixen el lliurament de la comissió rogatòria internacional a les autoritats espanyoles per ser im procedent i innecessària, i que declari que tenen dret a ser indemnitzats. Així mateix, demanen que cas que no s'estimi la seva petició de declaració de nul·litat dels autes esmentats, el Tribunal estableixi un termini màxim en què la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia pugui romandre a l'espera del retorn de la comissió rogatòria internacional i a partir del qual hagi de procedir a enllestir la instrucció d'aquesta causa.

2.2. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal admet que un termini de 41 mesos, entre la data de la primera petició per part dels recurrents i la resolució del batlle instructor, és un termini que no es pot considerar raonable d'acord amb la jurisprudència del Tribunal Constitucional.

- No obstant això, destaca que durant aquest lapse de temps es van dur a terme diverses actuacions: les declaracions respectives dels recurrents -29 de juny i 5 d'octubre del 2018, respectivament-; peticions d'aquest Ministeri Fiscal sobre la pràctica de diverses diligències d'instrucció (moltes de les quals tampoc no van ser resoltes fins al gener d'aquest any); el 7 de maig del 2019 es va rebre la informació sol·licitada a Espanya mitjançant una comissió rogatòria internacional del 30 de novembre del 2017; així com les sol·licituds dels recurrents dels certificats de rendiment dels seus fons dipositats a l'AFA del 21 de juny, del 24 de juliol i del 17 d'octubre del 2019.

- També precisa que els recurrents van formular el seu recurs una vegada es van atendre les peticions del Ministeri Fiscal i es va desestimar el sobreseïment de la causa, sol·licitat pels primers.

- Seguidament, en relació amb l'aute que denega l'aixecament de la mesura cautelar d'embargament i de bloqueig dels comptes bancaris, afirma que aquesta decisió sí que era recurrible en apel·lació, de conformat amb l'article 194 del Codi de procediment penal. No obstant això, els recurrents mai van presentar aquest recurs i, per tant, no han exhaurit la via ordinària, tal com requereix l'article 86 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional. Considera que aquest motiu processal és suficient perquè decaiguin les pre tensions dels recurrents en relació amb aquesta qüestió.

- A banda d'aquest aspecte processal, el Ministeri Fiscal considera que no és procedent acordar l'aixecament de les mesures cautelars, atès que no s'haurien desvirtuat els indicis de delictes que van dur a la seva adopció.

- En relació amb la decisió del batlle instructor de sol·licitar la cooperació judicial en matèria penal a Espanya, el Ministeri Fiscal afirma que l'objecte del recurs d'empara és el de valorar si ha existit o no una vulneració de drets fonamentals, no el de valorar l'oportunitat, ni la legalitat ordinària de les diverses decisions d'investigació.

- En aquest sentit, considera que la decisió de trametre una comissió rogatòria internacional a Espanya és proporcional, idònia i necessària per al descobriment de la veritat material dels fets investigats i, per consegüent, és lògica i ajustada en Dret. Entén que s'ha de presumir que el procediment es tramitarà amb celeritat i, per tant, que no es pot pressuposar que hi haurà noves dilacions indegudes.

- Finalment, i en relació amb la pretesa vulneració del dret a la intimitat en el marc de la comissió rogatòria internacional, el Ministeri Fiscal recorda la jurisprudència del Tribunal, segons la qual no estaria en joc la intimitat de les persones, sinó el seu comportament econòmic. En aquest sentit, la informació requerida no estaria protegida per l'article 14 de la Constitució.

- Per tot això, el Ministeri Fiscal demana la desestimació de la demanda d'empara formulada per la representació processal dels recurrents contra els autes impugnats.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El Tribunal Constitucional no és ni una tercera instància, ni un tribunal suprem, ni un tribunal de cassació.

3.2. La primera qüestió que aquest Tribunal ha de resoldre és la de saber si el lapse de temps transcorregut entre les peticions reiterades dels recurrents d'arxivament de la causa i de desbloqueig dels seus comptes

bancaris i la resposta del batlle instructor és una durada indeguda i vulnerable, per tant, el dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

D'acord amb la jurisprudència constant i reiterada d'aquest Tribunal en la matèria, cal constatar que ni la complexitat de la causa, ni l'actitud de les parts, ni l'activitat processal poden justificar el termini de 41 mesos que separa la primera petició d'arxivament i de desbloqueig dels comptes dels recurrents -20 de juliol del 2018- i l'acte de resposta de la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia -3 de gener del 2022.

3.3. Per consegüent, cal declarar que s'ha vulnerat el dret a un judici de durada raonable.

3.4. La segona qüestió que cal examinar és l'al·legació indirecta de vulneració dels drets fonamentals dels recurrents, derivada dels actes del 3 de gener i de l'11 de maig del 2022, dictats per la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia.

3.5. En primer lloc, aquest Tribunal ha de precisar que la decisió del batlle instructor que desestima l'arxivament de la causa i l'aixecament de la mesura cautelar de bloqueig i d'embargament dels comptes bancaris dels recurrents no pot ser admesa a tràmit, ja que aquesta decisió era susceptible de ser apel·lada, però no ho va ser.

3.6. Pel que fa als altres elements de les decisions impugnades, tal com ja s'ha recordat en diverses ocasions, si bé la selecció, l'aplicació i la interpretació de les lleis correspon a la jurisdicció ordinària, el Tribunal Constitucional ha de vetllar que aquestes decisions estiguin fonamentades en Dret i que siguin raonables, lògiques i no arbitràries. Aquest és el cas de les dues decisions dictades pel batlle instructor, tal com explicita el Ministeri Fiscal en el seu escrit d'al·legacions. Per tant, ambdós actes del batlle instructor no vulneren cap dels drets dels recurrents reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

3.7. Altrament, els recurrents argumenten que el lliurament de la darrera comissió rogatòria internacional a Espanya augmentarà la durada del procediment, i podria igualment vulnerar els seus drets a la presumpció d'innocència i a la intimitat.

3.8. Respecte d'aquesta al·legació, convé constatar que els recurrents evoquen unes conseqüències eventuais, que encara no estan constatades i que, per tant, no és possible pronunciar-se sobre una vulneració futura, potencial i no demostrada dels seus drets constitucionals, la qual, cas de produir-se, seria susceptible dels recursos possibles en la matèria, inclòs el recurs d'empara constitucional.

3.9. Per consegüent, s'ha d'estimar parcialment aquest recurs d'empara i s'ha de declarar la vulneració del dret dels recurrents a un judici de durada raonable, així com el seu dret a ser indemnitzats pel retard constatat; no obstant això, és procedent desestimar la resta de les seves pretensions.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar parcialment el recurs d'empara 2022-38-RE interposat per la representació processal dels Srs. Francisco Javier Goiriena Gandarias i Montserrat Barranquero Arola contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 2 de la Batllia en el marc de la causa Diligències Prèvies 9000154/2016.
2. Declarar que s'ha vulnerat el seu dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.
3. Declarar que els recurrents tenen dret a ser indemnitzats en la quantitat que assenyali l'òrgan competent al respecte.
4. Desestimar les altres peticions contingudes en l'escrit de recurs d'empara.

5. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal dels recurrents, al president de la Batllia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 7 de setembre del 2022.

Jean-Yves Caullet
President

Dominique Rousseau
Magistrat

Joan Manel Abril Campoy
Vicepresident

Josep-D. Guàrdia Canela
Magistrat